

a quo acceperant potestatem ordinis et iurisdictionis (etsi diversa ratione), non solum ut *docerent*, sed etiam ut *regerent* Ecclesiam Dei. Quibus addi possunt quae retulimus (n. 420.).

3) Idem *praxi* ostenderunt Apostoli. Neque enim significarunt se agnoscerre in coetu fidelium ullam potestatem; nec disposuerunt ut populus sacros ministros institueret seu delegaret, prout in hypothesi adversariorum faciendum fuisset; sed independenter a populo, plerumque etiam nec eius testimonio exquisito, quos ipsi probarent, sacerdotio inaugurarunt. Sic (Act. XIV. 20.) Paulus et Barnabas dicuntur propria auctoritate constituisse presbyteros per singulas ecclesias. Paulus (I. Tim. I. 3.) Timotheum praefecit ecclesiae Ephesinae, et Titum Cretensi (Tit. I. 6.); idem praestitit S. Petrus per universas occidentis ecclesias, testibus Tertulliano (lib. de Praescript. c. 25.), Innocentio I. (Ep. ad Decent. n. 2.), S. Augustino (in brevic. collat. et lib. de unic. bapt.), etc. Denique S. Joannes, iuxta S. Irenaeum, Clementem Alex. (ap. Euseb. I. 3. c. 22.) et Hieronymum (de Vir. illustr. c. 9.), viros a se delectos praefecit ecclesiis Asiae quas fundaverat, etc. Ergo. Nec vero ipsi tantummodo hac facultate sunt usi, sed in alios etiam exercendam transfuderunt. Unde (Tit. I. 5.) inquit Paulus: « Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi ». Cf. Bellarmi-num (de Rom. Pontif. l. 1. c. 6.). Apud eumdem (de Memb. Eccles. l. 1. c. 1-4.) videri possunt SS. Patrum testimonia.

525. *Prob. secunda pars* I. recolendo iam allata testimonia. Nam. — 1) evidenter Christus misit Apostolos ad docendum et baptizandum *cum potestate*; dixit enim (Math. XXVIII. 18.): « Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra: euntes ergo docete », etc. Unde (Matth. XVI. et XVIII.) Petro et reliquis Apostolis, data proportione, claves regni coelorum, itemque potestatem ligandi atque solvendi contulit. Iamvero notio illa clavum, sicut facultas ligandi atque solvendi verissimam ac plenam potestatem iurisdictionis importat, cum qua notio principatus necessario confunditur.

2) Quod Christus (Jo. XXI. 16-17.) dixit Petro: « Pasce agnos meos, pasce oves meas », certe importat potestatem ac iurisdictionem.

nem, uti patet ex ipsa vi graeci vocabuli ποιμανε, quae propri significat pascere cum imperio, seu praesidendo pascere. Atqui declarat S. Petrus (I. Ep. V. 1-2.), hoc ipsum ad eos omnes pertinere quibus Ecclesiae cura concedita sit: nam ait: « Seniores obsecro... pascite (ποιμάνατε) qui in vobis est gregem Dei ». Unde etiam Paulus dixit loco supra citato (Ephes. IV. 11.). datos a Deo esse Ecclesiae *pastores*; atque adhuc expressius (Act. XX. 28.) asseritur, positos fuisse Episcopos a Spiritu Sancto *regerere* Ecclesiam Dei. Haec testimonia accuratori analysi infra expendemus.

3) Apostoli sua praxi idipsum confirmarunt; in fundandis enim et ordinandis ecclesiis, ut veros earum principes sese gesserunt. Revera, ut nuper ostendimus, tamquam proprio iure praepositos singulis ecclesiis praeficiebant; leges ferebant, uti factum legimus, ex. gr., in Concilio Hierosolymitano (Act. XV. 22. seqq.); poenas etiam aut minabantur aut irrogabant. Ita, ex. gr., Apostolus in virga se ad Corinthios venturum comminatur (I. Cor. IV. 21.), et omnem inobedientiam ulturum (II. Cor. X. 6.). Ex quibus liquet, se ea praestitisse, quae a cuiuslibet rite constitutae societatis principibus exspectari possent. Imo hoc ipsum exigebant ab illis, quos particularibus Ecclesiis praeponebant. Nam (Tit. I. 5.) declarat Apostolus, se reliquise Titum Cretae, ut ea quae deessent corrigeret, sive suppleret quaecumque ad Ecclesiae utilitatem expedire viderentur. Eadem praecipit (ibid. v. 13.): « Haec loquere et exhortare, et argue cum omni imperio ». Denique nullum est illustrius argumentum iurisdictionis, quam potestas expellendi rebelles ab Ecclesia eosque a societate separandi: at potestas illa, uti compertum est, in illo Christi effato fundatum habet (Matth. XVIII. 17.): « Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus ».

526. II. Cum supra demonstratum sit Ecclesiam fuisse a Christo institutam uti veram societatem, si in ordine clericali Christus non constituisset veri nominis hierarchiam, potestas data fuisset toti Ecclesiae, seu omnibus fidelibus (id quidem adversarii contendunt); ac consequenter, uti patet, electio ministrorum ita *necessario* et *semper* fieret a populo, ut secus (adversarii id etiam contendunt) non esset valida. Atqui id repugnat toti traditioni et praxi. Sane

Conc. Nicaenum II. (can. 3.) ait: « omnem electionem quae fit a magistratibus, episcopi vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere. Oportet enim, eum, qui est promovendus ad episcopatum, ab episcopis eligi ». Concil. Constantinop. IV. (can. 28.): « Sancta et universalis Synodus definit, neminem laicorum principum vel potentum semet inferre electioni vel promotioni Patriarchae vel Metropolitani, aut cuiuslibet episcopi; praesertim cum nullam in talibus potestatem quemlibet potentum vel ceterorum laicorum habere conveniat, sed potius silere ac attendere sibi ». Cf. etiam Conc. Laodicenum (can. 13.), Antiochenum (can. 19.), Bracharense II. (cap. 1.), etc. (1).

(1) Liceat exscribere ex Card. Tarquini (op. c.) quae breviter et dilucide tradit de hac re: « In Ecclesiae praxi referenda, inquit, de Episcoporum electionibus id primum animadverti volumus: licet variae aetates distingui possint, quibus varia electionis methodus servata est, nihilominus nunquam eandem fuisse omnibus locis plane communem, ita ut varietas non mediocris non modo in omnibus aetatibus collective, verum etiam in singulis facile deprehendatur. Itaque quod per singulas aetates communius actum est, exponimus. Fuit autem eiusmodi.

1. In ipsis Ecclesiae exordiis Episcopos ab Apostolis, vel eorum mandato constitutos esse, ex SS. Litteris patet Act. XIV. 22.; Tit. I. 5., et ex traditione; cf. S. Greg. M. L. V. ep. 60.; 6. 37.; 8. 35.; S. Hieronym. in cap. 1. et 3. ep. ad Titum, etc.

2. Apostolis mortuis, vel etiam adhuc viventibus (cf. S. Clem. ep. 1. ad Cor.) usque ad Concilium Nicaenum I. Episcoporum electiones ceteris eiusdem provinciae Episcopis constat fuisse attributam; atque ita quidem, ut populus aliquando etiam expresse fuerit repulsus. (Cf. Cons. Laodic. can. 12. et 13.; Antioe. I. can. 16., et Cone. Nicaenum I. can. 4., ubi eadem doctrina non modo confirmatur, verum etiam *antiquis moribus* conformis esse dicitur). Unde sequitur:

a) Verba οὐτὶς ὁ λαὸς αἱρεῖται, quae veluti altera conditio adiecta legitur a Patribus Concilii Nicaeni I. in Epistola Synodica (Theodor. Histor. Eccl. 1. 1. c. 9.), post primam conditionem « ut digni esse videantur » quoad eos, qui in locum demortuorum Episcoporum sufficiendi erant, non ita esse vertenda: « et [eos] populus elegerit »; sed: « et [eos] populus optaverit ». Utrumque enim sensum et eligendi et optandi habet graecum αἱρεῖσθαι; sed eligendi sensus praedicto canone 4. eiusdem Concilii excluditur.

b) Item si qua pars in huius aetatis monumentis tribui plebi videatur in eligendis Episcopis, id ita intelligendum esse, quemadmodum concinne explicat Goffredus Abbas Vindocinensis opuse. 2., qui ait: « Populus concurrebat ad electiones postulatione et bonaे vitae testimoniis; Clerus vero iure suffragii. Neque enim populus in re ecclesiastica dare poterat ius electo ». Quod expresse videre est apud S. Cyprianum (ep. 68. al. 67.), ubi

527. SCHOLION. Praestat difficultates praecipuas paucis expendere. Contra *primam partem*, obiiciunt I. ea testimonia, quibus sacerdotium videtur fidelibus omnibus tribui. Ita S. Petrus (I. ep. II. 9.), « vos autem », inquit, « genus electum, regale sacerdotium », etc.; et S. Joannes (Apoc. I. 6.): « Fecit nos [Christus] regnum et Sacerdotes Deo »; et (v. 10.): « Fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes ». Ergo.

+ *Resp. dist. antec.*: fideles omnes dicuntur sacerdotes propria significacione, *neg.*; minus propria seu lata, *conc.* Sane — 1) nequeunt hi textus ita explicari, ut contradicant aliis a nobis in probatione thesis recitatis: exsurgeret autem contradictio, si sacerdotium, quod hic tribuitur fidelibus *omnibus*, idem esset ac illud quod antea tribuebatur privative *aliquibus* electis a Deo.

2) Re quidem vera licet simplices fideles a sacerdotibus proprie dictis divino iure distinguantur, iisdemque subiiciantur, vocari tamen possunt aliquo minus proprio sensu sacerdotes, quantum quamdam consecrationem accipiunt in baptismo, ac debent offerre Deo spirituales hostias, uti docet ipso obiecto loco S. Pe-

asseritur, « plebem praesentem oportere esse eligentibus ad testimonium ferendum »; facta nimirum distinctione inter *electorem* et *plebem*, eique tantummodo *testis parte assignata*.

3. A Concilio Nicaeno I. ad Concilium Constantinopolitanum IV. quod est VIII. ex oecumenicis, eadem disciplina reperitur, idest ut a ceteris provinciae Episcopis Episcoporum electio fieri deberet (cf. S. Julianum Rom. Pont. apud S. Athan. in eius Apol. contra Arianos; canones ad Gallos Episc.), quo Constantius Siricio tribuit (cap. 5.); canones Nestorianorum, qui saeculo v. ab Ecclesiis recesserunt in Collectione Ebedies tract. 8. in ipso initio apud Maium in eius nova serie Script. vet. tom. 8.; Concil. Nicaenum II., act. 8. can. 3; Cone. C. P. 4. post Act. 10. Reg. 22.; Stephanum V. alias VI. in deer. Gratiani can. 12. dist. 63. ect.): atque ita quidem, ut, quod attinet *ad populum*, haec firma haberentur:

a) Opinionis popularis habendam esse rationem *hoc sensu*, ut ab Episcopis electoribus is non eligeretur, qui communi populi opinione censeatur indignus, vel contra is eligeretur, qui dignissimus communi consensu haberetur; quo quidem sensu etiam eorum testimonium, *qui foris sunt*, attendendum esse monuit S. Leo (ep. 10. alias 89. ad Episcopos provinciae Viennensis).

b) Praeter hoc testimonium nonnisi facultatem *postulandi* populo competere posse; ita tamen ut electores imprudenter populi votum sequi minime deberent, eiusmodi sententia axiomatis loco in hac materia electionis iisdem proposita: « Docendus est populus, non sequendus ».

c) Regulariter populum in electionibus « silere oportere ac attendere sibi, usquequo regulariter e Collegio Ecclesiae suscipiat finem electio fu-

+ Haec est respondens metius: *Omnes fideles sunt in regale sacerdotium. Sacerdote sunt ipsi regalis sacerdotum elegi.*

trus (c. 5.); vel etiam hostiam labiorum confitentium nomini eius, ut loquitur Apostolus (Hebr. XIII. 15.).

3) Hinc unanimiter Patres eadem testimonia exponentes, docent sacerdotium omnibus fidelibus attributum a Petro non in sacerorum administratione consistere; sed vel in eo quod quis « membra sua ab omni concupiscentia carnis mortificet, et mundo sit crucifixus », etc., uti loquitur Origenes (Hom. 9. in cap. 14. Levitici); vel in eo quod quispiam sit per confirmationem sacro chrismate delibutus, uti loquitur S. Ambrosius (lib. 4. de Sacr. c. 1.); vel quod « conscientiam puram, et immaculatas pietatis hostias de altari cordis offerant », uti explicat S. Leo M. (serm. 3. de anniv. suae elect.); vel quod membra sint Christi sacerdotis, quod expressit Augustinus (lib. 20. de Civ. Dei, c. 10.), etc. Praeclare autem et eleganter Hieronymus (Dial. adv. Lucifer. n. 12.) baptismum vocat *sacerdotium laici*, illudque opponit sacerdotio clericorum, quod et proprie tale sit, et propria ordinis consecratione conferatur.

4) Hinc etiam intelligitur illud (I. Pet. V. 3.): « Neque ut domi turi Pontificis », quae verba sunt Concilii Constantinopolitani IV. post Act. 10. Reg. 22.

4. Circa dimidium saeculi IX. usus *investiturarum* in Occidente inolere coepit: quae quidem *investiturae* primum post electionem canonicam ritu minime dammando dari consueverunt; at deinceps electionum libertatem cooperunt sensim opprimere, ita ut ab ipsis principibus saecularibus electiones re ipsa fierent, pravam eiusmodi consuetudinem Romanis Pontificibus reprobantibus, summaque vi adversus ipsam obnitentibus. (Cf. Acta S. Greg. VII. et inequentium Pontificum: praesertim vero Conc. Later. I. Oecumen. ann. 1125., quod praecepit ad investitures abolendas coactum est).

5. Saeculo XII. ad solum Ecclesiae cathedralis Capitulum ius eligendi devenisse constat ex toto Decretalium titulo, qui est *de electione*.

6. A Clemente V. (Extrav. *Ad regimen*, eod. tit.), idest ab initiosis saeculi XIV., ac deinceps a ceteris Pontificebus per Regul. 2. Cancell. ius Episcopos eligendi revocatum est ad Apostolicam Sedem, et primum quidem absolute, deinceps vero, facta principibus laicis potestate praesentandi unum, vel plures, ut plurimum tamen tres sacerdotes episcopali munere dignos, ex quibus Apostolica Sedes, si revera dignos reperiat, eum eligat, quem ipsa magis idoneum existimet. Atque haec quidem hoc sensu, ut eiusmodi facultas Principibus laicis concessa, inniti intelligatur mere indulto Apostolice Sedis, non autem iuri cuiquam sive eorum proprio, sive populi, cuius scilicet personam ii gerant; quandoquidem dogmatica doctrina Concilli Tridentini declaratum est ».

nantes in *cleris*, sed forma facti gregis ex animo »; ubi populus fidelium videtur vocari *clerus*. Etenim — a) haud improbabiliter censem S. Hieronymus (ep. ad Nepot.), et Oecumenius (in h. l.), in cit. textu nomine *cleri* venire *veros clericos* Episcopis inferiores, qui magis ipsis subiiciuntur quam simplices fideles, et respectu quorum maius consequenter est periculum *dominationis* non rectae in Episcopis — b) Quod si nomine *cleri* intelligantur fideles omnes; id dicitur secundum genericam quamdam acceptiōnem, quatenus nempe vocati sunt ad Ecclesiam, baptisma suscepserunt, etc., et sic pertinent ad sortem Domini: vetant autem iam data argumenta quominus vox *cleri* proprie accipiatur, cum de fidelibus omnibus agitur.

528. *Obiiciunt II.*: Tertullianus (de exhort. cast. c. 7.) scribit: « Nonne et laici sacerdotes sumus? Scriptum est: regnum quoque nos et sacerdotes Deo et Patri suo fecit. Differentiam inter ordinem et plebem constituit Ecclesiae auctoritas, et honor per ordinis concessum sanctificatos; adeo ut ibi ecclesiastici ordinis non est consensus, et offers et tingis, et sacerdos es tibi solus. Sed ubi tres, Ecclesia est, licet laici ». Ergo.

Resp.: 1) Tertullianus adhuc catholicus (de praes. c. 14.) haec scripsit: « Non omittam ipsis etiam conversationis haereticae descriptionem quam futile, quam terrena, quam humana sit; sine gravitate, sine auctoritate, sine disciplina... Ordinationes eorum temerariae, leves, inconstantes. Nunc neophytes collocant; nunc saeculo adstrictos; nunc apostatas nostros, ut gloria eos obligent, quia veritate non possunt... Itaque alius hodie episcopus; eras alius; hodie diaconus, qui eras lector: hodie presbyter qui eras laicus. Nam et laicis sacerdotalia munera iniungunt ».

2) Tertullianus ipse factus Montanista, cum vellet ostendere bigamiam successivam interdictam esse laicis, usus est hoc arguēnto; interdicta est clericis; atqui omnes fideles sunt clerici, siquidem omnes sunt sacerdotes; ergo et laicis — Cf. tamen Petavium (de hierarch. eccles. l. 3. c. 3.).

529. *Contra secundam partem obiiciunt I.*: Non videtur in ordine clericali constitutus verus principatus. Nam Christus ipse eum a clericis repulit illis verbis (Luc. XXII. 25-26.): « Reges gentium

dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui maior est in vobis fiat sicut minor; et qui praecessor est sicut ministrator ».

Resp. Christus arcet ipsum in se sacrum principatum, *neg.*; pravum usum eius, *conc.* Sane Christus Dominus non dixit: « vos non praesidebitis ullo modo », sed: « non sic ut reges gentium », nempe cum superbia et fastu; at qui dicit: « non sic praeeris ut ille », certe significat: « praeeris quidem, sed aliter quam ille ». Unde eodem loco (v. 26.) subiungitur: « qui maior est in vobis fiat sicut minor, et praecessor (graece ἡγούμενος, idest dux et princeps) sicut ministrator »: est ergo maior et praecessor, licet debeat se gerere in suo officio cum modestia et humilitate. Rem ipsam Christus exemplo suo confirmat: « sicut ego », inquit (v. 27.), « non veni ministrari, sed ministrare »; et: « Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat »: nemo tamen negat regiam Christi dignitatem, et ipse de se dicit (Joan. XIII. 13.). « Vocatis me, magister et domine, et bene dicitis ». Atque eadem ratione scripsit S. Petrus (I. ep. V. 2. seq.): « Pascite qui in vobis est gregem Dei... neque ut dominantes... sed forma facti gregis ex animo ».

530. *Obiiciunt II.*: Matthias (Act. I. 15-26.), et septem diaconi (Act. VI. 1-6.) ab universo populo electi dicuntur.

Resp. 1) Ex iis, quae facta sunt ab Apostolis, non licet illico inferre *ius divinum*; plura enim gerere poterant Apostoli, uti Ecclesiae Rectores, quin tamen illa facerent ex divino mandato (n. 321.) — 2) Re tamen vera in utroque obiecto casu qui convernant cum Apostolis, seu populus non *elegit* nec *constituit* Apostolum loco Judae, aut Diaconos. Nam imprimis (Act. I. 23.) « statuerant duos », Barsabam et Matthiam; et deinde subditur (v. 24.): « Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ». De Diaconis vero legitur (VI. 3.): « Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, et sapientia, quos constituamus super hoc opus »; ubi aperte fideles testimonium reddunt, sed « duodecim » nempe Apostoli consti- tuerunt Diaconos — 3) Quidquid vero egerunt fideles in duplice occasione, de qua agitur, uti patet ex ipsis obiectis locis, non iure suo, sed Apostolorum concessione praestiterunt: cf. Act. (I. 21.; VI. 1-3.).

531. *Obiiciunt III.*: S. Cyprianus (ep. 68. alias 67.) ait: « Ipsa maxime (plebs) habet potestatem vel *eligendi* dignos sacerdotes, vel indignos recusandi: quod et ipsum videmus de *Divina auctoritate* descendere ut sacerdos, plebe praesente, sub omnium oculis deligatur, atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur ».

*Respondet*ur: S. Cyprianus non tribuit populo ius *eligendi*, sed ius *testimonium ferendi* de idoneitate. Revera — 1) in ipsis obiectis verbis distinguit *plebem* ab *eligiensibus* (plebe praesente... deligitur): unde dicens initio, *plebem* habere potestatem *eligendi*, vocabulum *eligendi* sumit latiori sensu pro *testimonium ferendi*: quod non est novum apud latinos auctores — 2) Hanc interpretationem confirmant sequentia; immediate enim subdit S. Doctor: « sicut in numeris Dominus Moysi praecepit dicens: Apprehende Aaron fratrem tuum, et Eleazarum filium eius, et impones eos in monte coram omni Synagoga »: num Eleazarus electus est a populo? Minime sane. Addit autem: « coram omni synagoga iubet Deus constitui sacerdotem, idest instruit et ostendit ordinationes sacerdotiales nonnisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita praedicentur » (en quid competit populo) — 3) Ad hunc ipsum finem praesentia plebis non est absolute necessaria; potest enim testimonium de idoneitate alio modo accipi: quod pendet a vigente in Ecclesia disciplina. Unde fatetur ipse S. Cyprianus, non in omnibus provinciis adhiberi praesentiam populi (« quod apud nos quoque, et fere per provincias universas tenetur »): at hoc obtinere haud potuisset, si praesentia populi fuisset iure divino necessaria.